

Capitolul I

SECTORUL INSTITUȚIILOR PUBLICE – LOCUL, ROLUL ȘI IMPORTANȚA ACESTUIA PE PLAN INTERNAȚIONAL ȘI ÎN ROMÂNIA

1.1. Definirea și cadrul legal privind instituțiile publice

În conformitate cu prevederile Legii privind finanțele publice nr. 500/2002, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 597 din 13 august 2002, cu modificările și completările ulterioare, instituțiile publice includ: Parlamentul, Administrația Prezidențială, ministerele, celelalte organe de specialitate ale administrației publice, alte autorități publice, instituții publice autonome, precum și instituțiile din subordinea acestora indiferent de modul de finanțare a acestora.

Legea privind finanțele publice locale nr. 273/2006, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 618 din 18 iulie 2006, cu modificările și completările ulterioare include în categoria instituțiilor publice și instituțiile publice locale, respectiv comunele, orașele, municipiile, sectoarele municipiului București, județele, municipiul București, instituțiile și serviciile publice din subordinea acestora, indiferent de modul de finanțare a activității acestora.

În ceea ce privește definirea *instituțiilor publice* în majoritatea cazurilor se fac numeroase confuzii. Dacă am pune întrebarea: „Care din următoarele entități le considerați instituții publice? (Ministerul Finanțelor Publice, Institutul Național de Statistică, Universitatea Valahia din Târgoviște, Regia Autonomă de Transport București)”, sigur răspunsul va fi „toate!”, argumentul fiind că toate aparțin statului. Putem trage concluzia, urmare acestei întrebări că nu se cunoaște care este sfera de cuprindere a sectorului public. Definiția dată de reprezentanții Fondului Monetar Internațional este aceea că sectorul public, pe de o parte include entitățile

ce aparțin administrației guvernamentale centrale și locale, iar pe de altă parte include entitățile cu scop productiv, implicate în mecanismele pieței în obținerea de profit.¹

Urmare a celor de mai sus, instituțiile publice sunt acele entități care aparțin administrației guvernamentale centrale și locale care furnizează servicii publice pentru satisfacerea nevoilor colective, au ca obiectiv bunăstarea socială și nu maximizarea profitului și sunt finanțate în majoritatea cazurilor din bugetul public (de stat, local, asigurări) și sunt înființate prin legi sau hotărâri de guvern date în acest sens.

1.2. Clasificarea și sfera de cuprindere a instituțiilor publice

Instituțiile publice din România reprezintă acele organisme prin care statul și unitățile sale administrativ-teritoriale își organizează și desfășoară activitățile.

Clasificarea instituțiilor publice se realizează conform următoarelor criterii:

După natura activității, instituțiile publice se împart în:²

- **instituții de administrație publică**, reprezintă acele instituții de interes central sau local care exercită puterea legislativă: Guvernul, ministerele, consiliile județene, primăriile;
- **instituții de specialitate** cu caracter funcțional, reprezintă acele instituții care fac parte din domenii precum: cercetare, învățământ, cultură apărare, ordine publică, sănătate, asigurări, juridic, fiscal;
- **instituții deliberative** - sunt acele instituții ce reprezintă puterea legislativă la nivel central și local precum: Parlamentul, consiliile locale și partea deliberativă a consiliilor județene.

După sfera de interes:

- **instituții de interes național** - sunt instituțiile care desfășoară activități cu impact la nivel național

---

¹ *Finance Statistics Manual*, International Monetary Fund, 2001.

² Tiron-Tudor, A., Gherasim, I., Tecar, S. (2003), *Contabilitatea instituțiilor publice de învățământ superior*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, p. 10.

- **instituții de interes local** - sunt instituțiile care desfășoară activități cu impact la nivel local, județ sau unitate administrative teritorială
- **instituții cu personalitate juridică** – sunt instituțiile care au patrimoniu propriu, buget de venituri și cheltuieli, își conduc contabilitatea proprie, au conturi deschise la unitățile de trezorerie, întrețin relații cu terții, iar conducătorii acestora au calitatea de ordonatori de credite bugetare;
- instituții fără personalitate juridică – sunt acele instituții care funcționează distinct pe lângă instituțiile cu personalitate juridică sau în subordinea acestora, dar nu își conduc contabilitatea proprie, nu au cont deschis la unitățile de trezorerie, iar conducătorii acestora nu au calitatea de ordonatori de credite bugetare (exemplu: creșe, grădinițe, școli, unele clinici universitare, etc).

După nivelul ierarhic:

- **instituții ierarhic superioare** – sunt instituțiile care au competențe și drepturi sporite în desfășurarea activității, respectiv în repartizarea și utilizarea fondurilor;
- **instituții ierarhic inferioare** – sunt instituțiile care au acces la mijloacele bugetare aferente nevoilor numai prin intermediul instituțiilor ierarhic superioare.

După regimul de finanțare:³

- integral din bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele fondurilor speciale, după caz;
- din venituri proprii și subvenții acordate de la bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele fondurilor speciale, după caz;
- integral, din veniturile proprii.

După modul de prezentare:

- **instituții publice la nivel central:** Președinția, Parlamentul, Guvernul, ministerele precum și alte organe de specialitate ale administrației publice centrale;

---

³ Legea finanțelor publice nr. 500/2002, cu modificările și completările ulterioare.

- **instituții publice la nivel local:** consiliile județene, consiliile locale, primăriile precum și alte instituții publice de interes local.

După domeniul în care își manifestă autoritatea:

- **instituții publice care acționează în domeniul legislativ:** Parlamentul (respectiv Senatul și Camera Deputaților), consiliile județene și consiliile locale;
- **instituții publice care acționează în domeniul executiv:** Guvernul, ministerele, prefecturile, primăriile;
- **instituții publice care acționează în domeniul judecătoresc:** Înalta Curte de Casație și Justiție, Consiliul Superior al Magistraturii, parchetele, instanțele judecătorești.

După obiectul activității sau modul de finanțare al activității curente și de capital:⁴

- **instituții administrative:** ministerele, prefecturile, primăriile, alte organisme centrale;
- **instituții de specialitate:** justiție, procuratură, învățământ, medicale.

Sfera de cuprindere a instituțiilor publice este vastă, deoarece prin acestea statul acționează în toate domeniile vieții economice și sociale. Noțiunea de instituție publică este definită atât de către Legea finanțelor publice cât și de Legea finanțelor publice locale.

Principalele sfere de activitate ale instituțiilor publice sunt:

- administrația publică;
- învățământul;
- cultura;
- cercetarea științifică;
- sănătatea;
- apărarea națională;
- ordinea publică;
- activitățile de interes strategic;
- justiția;

---

⁴ Ionescu, L., *Contabilitatea instituțiilor din administrația publică*, Editura Economică, București, 2001.

- transporturile și telecomunicațiile;
- protecția mediului;
- asistența și protecția socială.

1.3. Bugetul - tablou evaluator și comparativ al veniturilor și cheltuielilor publice

Bugetul public este un act previzional, prin care se estimează și autorizează, anual, veniturile publice ale statului, ca surse bănești și destinațiile acestora, sub forma cheltuielilor.

El se caracterizează prin următoarele trăsături⁵:

- este un act de previziune;
- este un act de autorizare;
- este un act anual;
- este un act juridic;
- sistem de fluxuri financiare;
- instrument de politică a statului în domeniul fiscalității.

Veniturile publice, exprimate prin impozite, reprezintă prelevări din veniturile sau averea persoanelor fizice sau juridice, la dispoziția statului, în vederea acoperirii cheltuielilor sale, cu caracter nereversibil și fără contraprestație, de aceea putem spune că finanțele publice sunt relații sociale, în formă bănească, între stat, pe de o parte și persoane fizice și juridice, pe de altă parte, fără contrapartidă.

Bugetul public este documentul care cuprinde nu numai execuția resurselor bănești, ci și modul de repartizare și utilitare a acestora sub forma cheltuielilor bugetare.

Cheltuielile publice exprimă un consum **definitiv** de produs intern brut și cuprind:

- cheltuieli bugetare;
- cheltuieli acoperite din fonduri cu destinație specială;
- cheltuieli extrabugetare;
- cheltuieli efectuate din bugetul trezoreriei publice.

---

⁵ Moșteanu T. (coord.), *Finanțe publice. Note de curs și aplicații pentru seminar*, Editura Universitară, București, 2008, p. 288-299.